

Yhteytemme Italian teatteriin

HELSINGIN SANOMAT

9. IX. 1936

Italialaisen teatteriseurueen vierailu vastaa täysin yleistä mielikuvaa meidän ikäläisistä teatteritoiminnasta: Itäliä on meidän mielestämme oopperan luvattu maa, jossa puhenäyttämöt ovat Leoncavalloin "Pajazzon" kiertueen tapaisia yrityksiä. Kuitenkin Milanon Piccolo Teatro on kotimaansa harvoja kiinteitä teattereita, mutta onnekkemme se jatkaa vuosisataisia perinteitä ei ainoastaan esityksissä, vaan myös tekemällä usein pitkiä vierailumatkoja eri puolille maailmaa tarjoten siten ainutlaatuisen tilaisuuden nähdä ja kokea kuulua italialaista commedia dell'arteä elävässä ja valloittavassa muodossa.

Saamme tosiaan kosketuksen vuosisatojen taakse, aikoihin, jolloin Firenzessä ja Ferrarassa 1400-luvun lopulla ryhdyttiin esittämään klassillisia kreffkalaisia ja roomalaisia näytelmiä; aikoihin, jolloin niiden rinnalle ilmestyi improvisoitu näytelmä ja sen tulkinta, joka ulkonaisen tapahtumakulun sovittujen pääkohtien ja määrättyjä ominaisuuksia edustavien henkilötyyppien varaan loi vuorosanoiltaan, yksityiskohdistaan ja vivahduksiltaan kulloinkin esitettävässä syntyvän kokonaisuuden tuoreena, yllättävänä ja valloittavana; aikoihin, jolloin italialaiset seurueet näyttelivät Ranskassa Pariisissa myöten ja jol-

loin Elisabethin Englannin teatterimiehet ja arkkitehdit hakivat innoituksensa Italian maaperältä ja Palladio 370 vuotta sitten rakennutti yhä käytössä olevan Teatro Olimpico Vicenzaan.

Näiden ajanjaksojen kuluessa on syntynyt ja jalostunut näyttämöllinen esitystaido, jonka monet tekijät todella edustavat vanhaa luonnonvaraista perinnettä vähitellen seestyneessä ja hiotuneessa muodossa. Sen havainnollisuus on viety niin pitkälle, että monen todistajan vakuutuksen mukaan vuorosanojen ymmärtäminen on tarpeetonta eikä outoa kieltä edes huomaa. Liikunnan, eleiden ja ilmeiden ilmaisuvoimakkuus on kehitetty niin häikäiseväksi, että se puhuu ja ilmaisee kaiken tarpeellisen. Tämä on tietysti mahdollista vain äärimmäisen hiotun taidon ansiosta, taituruuden, joka on tallettanut perinteellisten ilmaisukeinojen ytimen ja jatkuvasti vaalinut sitä kehittellen samalla vanhasta rungosta esiin yhä uusia kukkivia oksia. Meidän lyhyt teatterihistoriamme ei voi tarjota mitään vertailukohtaa, vaan meille avautuu aivan toisenlainen, uusi ja lumoava näyttämön maailma.

Carlo Goldonin "Kahden herran palvelija" on kirjoitettu tasan 200 vuotta sitten, 1756. Se on hänen paristasadasta huvinäytelmästään "Majatalonemännän" ohessa tiettävästi ainoa täällä en-

nestään tunnettu. Sekä Kansallisteatteri että useat muut teatterimme ovat sitä esittäneet. Nimihenkilö Truffaldino on kaikkein oveluukseen, päähänpistoiheen, nokkeline temppuihin ja yllättävine taidenäytteineen vanhan Arlecchinon muunnelmä. Tämän aikneksen rinnalla ympäristö, tapahtuma-aika ja säätyläishenkilöt ovat siroa venetsialaista rokokoota. Yhdistelmä on rohkea ja sen esittäminen hyvin vaateliäs tehtävä, joka kysyy sekä perinteen varmaa hallintaa että estottomasti luovaa mielikuvitusta. Giorgio Strehler, Piccolo Teatron taiteellinen johtaja ja ohjaaja, ja hänen näyttelijänsä, kärjessä ainutlaatuinen mestari Marcello Moretti, ovat toteutuksellaan voittaneet puolen maailmaa, ja voittokulku jatkuu paraikaa.

Goldonin ohessa tunnetaan Suomessa Italian klassikoista myös Carlo Gozzi, jonka "Vihreä lintu" tanskalaisen Sam Beseowin ohjauksena sai muutama vuosi sitten Kansallisteatterissa suurmenestyksen. Näistä kahdesta kirjailijasta on pitkä harppaus Luigi Pirandelloon, jota 1920- ja 1930-luvuilla näyteltiin meilläkin paljon. Piccolo Teatron toisena vierailuohjelmastaan torstaina on tämän maineikkaan runoilijan teos "Tänä iltana improvisoimme". Tämänpäivän italialainen näytelmäkirjallisuus on jäänyt meillä vähäisten kosketusten varaan: erittäin etevänä pidetyn Eduardo de Filppon "Vaimoni pojat" on näytelty muutamassa teatterissa. Suuri runoilijalahjakkuus Ugo Betti

on tänä talvikautena tulossa näytämöllemme. Ajanvietelun toista tuotantoa ovat edustaneet Aldo di Benedetti ja Anna Bonacci.

Aidon esittävän italialaisen teatterin käynti täällä saakka on harvinaisuus, tervetullut elämys, joka suo meille yhdellä kertaa sekä välittömän nautinnon että kallisarvoisen kosketuksen eurooppalaisen kulttuurin lähteisiin.

Kohtaus Piccolo Teatron "kahden herran palvelijasta".